

Program vinter – forår 2021

Folkeuniversitetet i Vejle

folkeuniversitet-vejle.dk

Velkommen

Velkommen til Folkeuniversitetet i Vejle

På Folkeuniversitetet møder du de dygtigste forskere og formidlere.

De brænder for deres fagområde og elsker at dele deres viden med andre.

Så brug os, hvis du er nysgerrig og har lyst til at blive klogere....

- og velkommen til vinter-forårsprogrammet 2021

Hele året 2020 har været stærkt præget af corona-situationen, og vi har måttet aflyse næsten halvdelen af vores programindslag. Men bogstaveligt og med Statsministerens ord går vi lysere tider i møde, og vi er nødt til at være optimistiske for den kommende sæson. Derfor glæder os til at gennemføre en række foredrag med meget forskelligtartede, men spændende emner. Vi vil naturligvis altid følge sundhedsmyndighedernes til den tid gældende retningslinjer ved afviklingen af arrangementerne.

Med stor glæde samarbejder vi i foråret med Vejleegnens Slægtshistoriske Forening, Grænseforeningen Vejle Vesteregn og ikke mindst Vejle kommune, *Natur og Friluftsliv*, der præsenterer en foredragsserie om Vejle Ådal og Vejle Fjord.

Alle foredrag er arrangeret af Folkeuniversitetet eller de nævnte organisationer i samarbejde med Folkeuniversitetet.

Husk at melde dig til i god tid (helst senest en uge før afholdelsen...) til de foredrag, hvor tilmelding er anført. Indtil videre er antallet af pladser i de forskellige lokaler corona-begrænset. Du vil efter tilmelding få besked, hvis der sker ændringer i arrangementet.

Hvor der er nævnt **entre**, betales den ved indgang med MobilePay eller kontant (da gerne med aftalte penge). Vi kan desværre ikke tage imod kortbetaling.

Desværre har vi i denne sæson med corona-restriktioner **ingen fælles servering i pausen**. Men du er velkommen til at medbringe din egen kaffe eller lign.

VIGTIGT i denne corona-tid:

Kontroller programændringer, herunder evt. aflysninger, på folkeuniversitet-vejle.dk

Forholdsregler under covid19-situationen

Folkeuniversitetet følger myndighedernes gældende anvisninger, hvad angår corona-forholdsregler. Et folkeuniversitetsforedrag er et kulturarrangement under Folkeoplysningsloven og derfor at sammenligne med et biograf- eller teaterbesøg med faste pladser, hvor der stadig må deltage 500, hvis lokalets størrelse tillader det. Siddepladserne i vores lokaler er indrettet med behørig afstand, og der er **håndsprit** til rådighed. Brug **mundbind**, indtil du har fundet din plads.

Udvikler situationen sig, så vi desværre må aflyse et arrangement, som du har tilmeldt dig, vil du hurtigst muligt få besked.

Kontakt: fu.vejle@gmail.com – 6178 5551

folkeuniversitet-vejle.dk

støtter Folkeuniversitetet

Ekstra tilbud fra Folkeuniversitetet i Aarhus:
Livestreaming til dig privat af udvalgte foredrag.
Læs mere og tilmeld dig via
fuau.dk/program/livestream

Understøttelse af fattige og gamle ca. 1600 – ca. 1900

Erik Kann, seniorkonsulent ved Kennedy-centret

Tirsdag 2. februar kl. 19.00

Sted: Vejle Stadsarkiv, Vedetsgade 17, Vejle

Entre: kr. 50 ved indgang. Medlemmer af VSF gratis.

Tilmelding til torben@polsterbo.dk /
sms 3171 0925

Arr.: Vejleegnens Slægtshistoriske Forening

Du skal arbejde og forsørge dig selv og din familie. Sådan har det herskende socialpolitiske dogme lydt gennem århundreder. Men sådan har virkeligheden ikke altid været, og du har sikkert fra tid til anden mødt udtryk som 'lever af almisse', 'forsørges af sognet' eller 'fattiglem'. Udtryk, der fortæller, at samfundet ofte måtte træde til og sikre den mest basale overlevelse.

Mange tror fejlagtigt, at der ikke findes arkivmateriale om fattige og gamle. Tværtimod - der er masser! Med fattigforordningen 1803 og forordningen om alderdomsforsorg 1891 som omdrejningspunkter kommer du på en spændende, men bestemt ikke altid lige munter rejse ind i den del af arkiverne, hvor du kan finde oplysninger om fattighjælp og alderdomsforsorg. Du skal med på fattiggården i Rønne for at se, hvad de gamle fik at spise, du skal med, når sogne lukker kassen i for en ansøgning om midlertidig hjælp - og meget mere.

Fattige på fattiggården

Genforeningssten i Stevning (Wiki Commons)

Synnejysk sprog og identitet

Jørn Buch, historiker, tidl. lektor og DR-medarbejder

Torsdag 25. februar kl. 19.00

Sted: Vejle Bibliotek, Willy Sørensens Plads 1, Vejle

Gratis adgang

Tilmelding: fu.vejle@gmail.com / sms 61785551

Arr.: Folkeuniversitetet i Vejle

I Ha'sle bo' e di fin', i Synnebor' ve di gern væ'et, i Affenrå æ di liglaj – o i Tynne ve' di it hva' det æ!

Denne gamle talemåde viser, at der var forskel på sønderjyder. Men kan man tale om en særlig sønderjysk identitet i dag? Sønderjylland som region er noget særligt, og det er klart, at mange sønderjyder er anderledes end mange andre i Danmark. Nogen er tyske, og andre er meget danske, men den sønderjyske identitet er ikke medfødt, den er tillært – bevidst eller ubevidst.

Foredraget vil komme ind på det særligt sønderjyske både omkring identiteter og mentaliteter, sprog og historie.

Arrangementet er en del af programmet **Genforeningen 2020** og støttes af *A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers fond til almene Formål* samt Folkeuniversitetet.

Genforeningen 2020

Sundhedsvæsenet efter COVID-19

Kjeld Møller Pedersen, professor i sundhedsøkonomi, Syddansk Universitet

Tirsdag 2. marts kl. 19.00

Sted: Vejle Bibliotek, Willy Sørensens Plads 1, Vejle

Entre kr. 80 ved indgang

Tilmelding: fu.vejle@gmail.com / sms 61785551

Arr.: Folkeuniversitetet i Vejle

Coronakrisen har vendt op og ned på mange ting. Vores sundhedsvæsen er blevet testet som aldrig før, og effekterne af krisen skal vi leve med i årevis. Vi har også lært meget nyt. Diskussionen om fremtidens sundhedsvæsen er mere aktuell end nogensinde og må nu ses i et nyt lys:

Hvad har vi lært? Kan vores sundhedsvæsen stå distancen? Hvordan kan og skal der prioriteres i fremtiden? Hvilken struktur giver danskerne den bedste sundhed? - Og hvad vil vi betale for det?

Kjeld Møller Pedersen tager temperaturen på vores sundhedsvæsen og stiller skarpt på en række af de mest centrale udfordringer.

(Wiki Commons)

Vandet, klimaet og landskabet

Foredragsserie om ny landskabsplan for Vejle Ådal og Fjord - 2

Henrik Vejre, professor i landskabsarkitektur og planlægning, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet

Torsdag 4. marts kl. 19.00

Sted: Vejle Bibliotek, Willy Sørensens Plads 1, Vejle

Gratis adgang

Tilmelding: fu.vejle@gmail.com / sms 61785551

Arr.: Vejle Kommune, *Natur og Friluftsliv*

Klima og vand har været centrale faktorer i ådalenes lange historiske udvikling. Vi hører om, hvordan nedbør og klimaændringer også i fremtiden vil sætte præg på udviklingen og skal tænkes ind i landskabsplanlægningen.

Efter oplægget er der plads til spørgsmål og diskussion. Giv gerne dine værdier og præferencer til kende vedrørende ådalens og fjordens fremtidige forvaltning.

Afstemningsfejring i Balle forsamlingshus

Herunder foredrag ved *Linda Lassen*, forfatter

Søndag 14. marts kl. 14.00

Sted: Balle Forsamlingshus, Ballevej 50, Bredsten

Entre kr. 80

Tilmelding: senest 7. marts til rykind@bbsyd.dk / tlf. 4026 5489

Arr.: Balle Valgmenighed og Balle Forsamlingshus, Historisk Samfund for Sydøstjylland, Grænseforeningen Vejle Vestereg

Vi har valgt at flytte afstemningsfejringen fra 10. februar til 14. marts på grund af de aktuelle corona-restriktioner. Den 14. marts er datoen for Afstemningen i zone 2 i 1920.

Forfatteren Linda Lassen vil fortælle om forskellige aspekter af sønderjydernes kamp under preussisk herredømme for at blive forenet med Danmark. Udgangspunktet er hendes to bøger *Men sko må jeg ha' - om en vandre-lærerinden Henriette Gubi* (udkom 2014) og *Jens og Marie - en genforenings-roman* (udkom 2019). Jens Jessen var redaktør af Flensborg Avis 1882-1906. Han blev gift med Marie Fibiger, som kom fra et konservativt københavnsk miljø, men hun brændte for den sønderjyske sag.

Foto: Mogens Bach

Grænsen, folket og staten. Grænseforeningens historie 1920-2020

Axel Johnsen, afdelingschef ved Museum Sønderjylland

Torsdag 18. marts kl. 19.00

Sted: Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, 7182 Bredsten

Entre: kr. 80

Tilmelding: senest 11. marts til rykind@bbsyd.dk / tlf. 4026 5489

Arr.: Grænseforeningen Kreds 20

I anledning af Grænseforeningens 100års jubilæum i 2020 har Axel Johnsen skrevet Grænseforeningens historie, udgivet 2019.

Han siger om bogen, at "den handler om en rejse gennem 100 års Danmarkshistorie med blikket rettet mod grænselandet og det dansk-tyske forhold. Men det er også historien om foreningen Danmarks storhedstid, og om de tusindvis af ildsjæle, som holdt sagen varm i Danmark, og som hjalp det danske mindretal i Sydslesvig til at blive det, det er i dag".

Børn fra Duborg-skolen på besøg i Aarhus 1961

'Født i Østtyskland, opvokset i Flensborg, bosat i Egtved'

Sonny Berthold, tidligere borgmester i Egtved

Onsdag 24. marts kl. 19.00

Sted: Vingsted Mølle, Vingstedvej 58,
7182 Bredsten

Entre: kr. 50

Tilmelding: senest 19. marts til rykind@bbsyd.dk
/ tlf. 4026 5489

Arr.: Grænseforeningen Vejle Vesteregn

Sonny Berthold fortæller om sine forældres flugt fra Sachsen i Østtyskland i vinteren 1949/50. Han fik sin barndom og ungdom i det danske mindretal i Flensborg, og der gives indblik i dagligdag og vilkår efter 2. verdenskrig frem til endt skolegang og militærtjeneste. Herefter tog Sonny Berthold lærereksamen i Jelling og var bosat i Aarhus, Jelling og Vandel, inden han kom til Egtved.

En grøn dagsorden for Vejle ådal og fjord

Foredragsserie om ny landskabsplan for Vejle Ådal og Fjord - 3

Rita Buttenschøn, seniorrådgiver, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet

Onsdag 24. marts kl. 19.00

Sted: Bygningen, Lille Sal, Ved Anlægget 14B,
Vejle

Gratis adgang

Tilmelding: fu.vejle@gmail.com / sms 61785551

Arr.: Vejle Kommune, *Natur og Friluftsliv*

Ådalen har store naturværdier, som skal forvaltes i et samarbejde mellem private lodsejere og offentlige myndigheder. Dertil kommer meget store potentialer for forbedringer ved omlægninger, jordfordeling og andre tiltag.

Efter oplægget er der plads til spørgsmål og diskussion. Giv gerne dine værdier og præferencer til kende vedrørende ådalens og fjordens fremtidige forvaltning.

Kulturmiljøer og landskabet i Vejle ådal

Foredragsserie om ny landskabsplan for Vejle Ådal og Fjord - 4

Morten Stenak, kulturgeograf, ph.d.,
Lolland Kommune

Torsdag 15. april kl. 19.00

Sted: Vejle Bibliotek, Willy Sørensens Plads 1,
Vejle

Gratis adgang

Tilmelding: fu.vejle@gmail.com / sms 61785551

Arr.: Vejle Kommune, *Natur og Friluftsliv*

Ådalen er rig på kulturhistoriske værdier, og der er flere sammenhængende kulturmiljøer, som allerede forvaltes og formidles. I en samlet fortælling om ådalen og i en samlet planramme for Vejle ådal og fjords fremtid er kulturmiljøet et af de vigtigste bindemidler.

Efter oplægget er der plads til spørgsmål og diskussion. Giv gerne dine værdier og præferencer til kende vedrørende ådalens og fjordens fremtidige forvaltning.

Haraldskærs Fabrikker (Wiki Commons)

Baldersbæk. Foto: Holger Grumme Nielsen

De vestjyske københavnerplantager

Holger Grumme Nielsen, museumsinspektør ved
Vardemuseerne

Tirsdag 20. april kl. 19.00

Sted: Vejle Bibliotek, Willy Sørensens Plads 1,
Vejle

Entre kr. 80 ved indgang

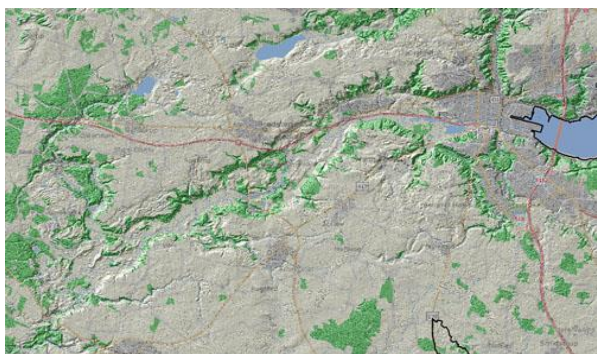
Tilmelding: fu.vejle@gmail.com / sms 61785551

Arr.: Folkeuniversitetet i Vejle

I slutningen af 1800-tallet var industrialiseringen med til at skabe et økonomisk stærkt borgerskab, der inden for en kort periode tjente store formuer. Disse nyrige danske blev markante støtter for hedesagen, og velhavere fra især København opkøbte i tiden frem mod år 1900 hedearealer i Jylland med det formål at anlægge plantager. Mange steder blev nåletræsskovene brudt af løvtræsbeplantninger, moser, enge og søer, som københavnerne bevarede for at øge herlighedsværdien og fremme de landskabelige kvaliteter.

Overalt i plantagerne støder man på monumenter for grundlæggerne, og midt i plantagerne ligger ejerfamiliernes landsteder. De har form af små slotte eller plantørgårde og blev anlagt med assistance af tidens førende arkitekter. I udsmykningen af boligerne fik landets største kunstnere, fx Skovgaard og Krøyer, lov til at udfolde sig. Og rundt om bygningerne blev der skabt store haveanlæg inspireret af fransk og engelsk havestil.

Hør Holger Grumme Nielsen, der arbejder med et ph.d.-projekt om emnet, fortælle indgående om københavnerplantagerne krydret med mange originale billeder fra lokaliteterne.

Vejle ådal og fjord – fremtidige udviklingspotentialer for erhverv og friluftsliv

Foredragsserie om ny landskabsplan for Vejle Ådal og Fjord - 5

Jørgen Primdahl, professor i det åbne lands planlægning, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet

Tirsdag 27. april kl. 19.00

Sted: Vejle Bibliotek, Willy Sørensens Plads 1, Vejle

Gratis adgang

Tilmelding: fu.vejle@gmail.com / sms 61785551

Arr.: Vejle Kommune, *Natur og Friluftsliv*

I dette foredrag vil Jørgen Primdahl se fremad og samle tråde. Baseret på resultater fra de gennemførte undersøgelser og på input fra de fire foregående foredrag i serien giver han et bud på udviklingspotentialer i området. Han har fokus på de tre erhverv landbrug, skovbrug og dambrug samt friluftslivet og den turisme, der er knyttet hertil.

Efter oplægget er der plads til spørgsmål og diskussion.

Distriktslægearkiver, dødsattester og sindssygeanstalter

Ulrich Alster Klug, slægtsforsker

Tirsdag 4. maj kl. 19.00

Sted: Vejle Stadsarkiv, Vedelsgade 17, Vejle

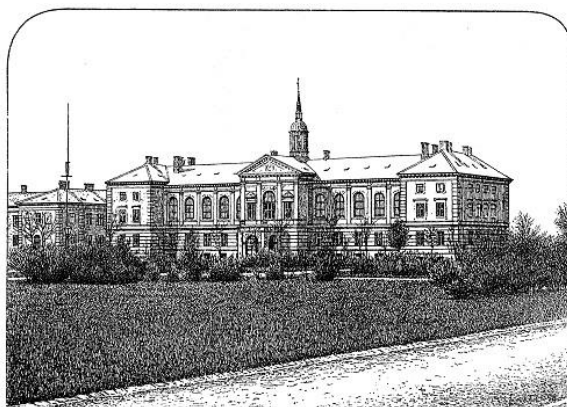
Entre: kr. 50 ved indgang. Medlemmer af VSF gratis.

Tilmelding til torben@polsterbo.dk /

sms 3171 0925

Arr.: Vejleegnens Slægtshistoriske Forening

Dette foredrag er en appetitvækker til slægtsforskerens brug af dødsattester og jordemoderprotokoller. Desuden berøres de statslige sindssygeanstalter, der blev grundlagt i 1850'erne og i hvis patientjournaler, der kan hentes enestående oplysninger. Efter en kort gennemgang af arkivfonde og arkiver fremlægger Ulrich Alster Klug nogle interessante eksempler, der viser, hvilken gavn slægtsforskeren kan have af disse arkivalier.

Sindssygeanstalten ved Middelfart.

Kontroller programændringer, herunder evt. aflysninger, på folkeuniversitet-vejle.dk

Kontakt: fu.vejle@gmail.com – 6178 5551